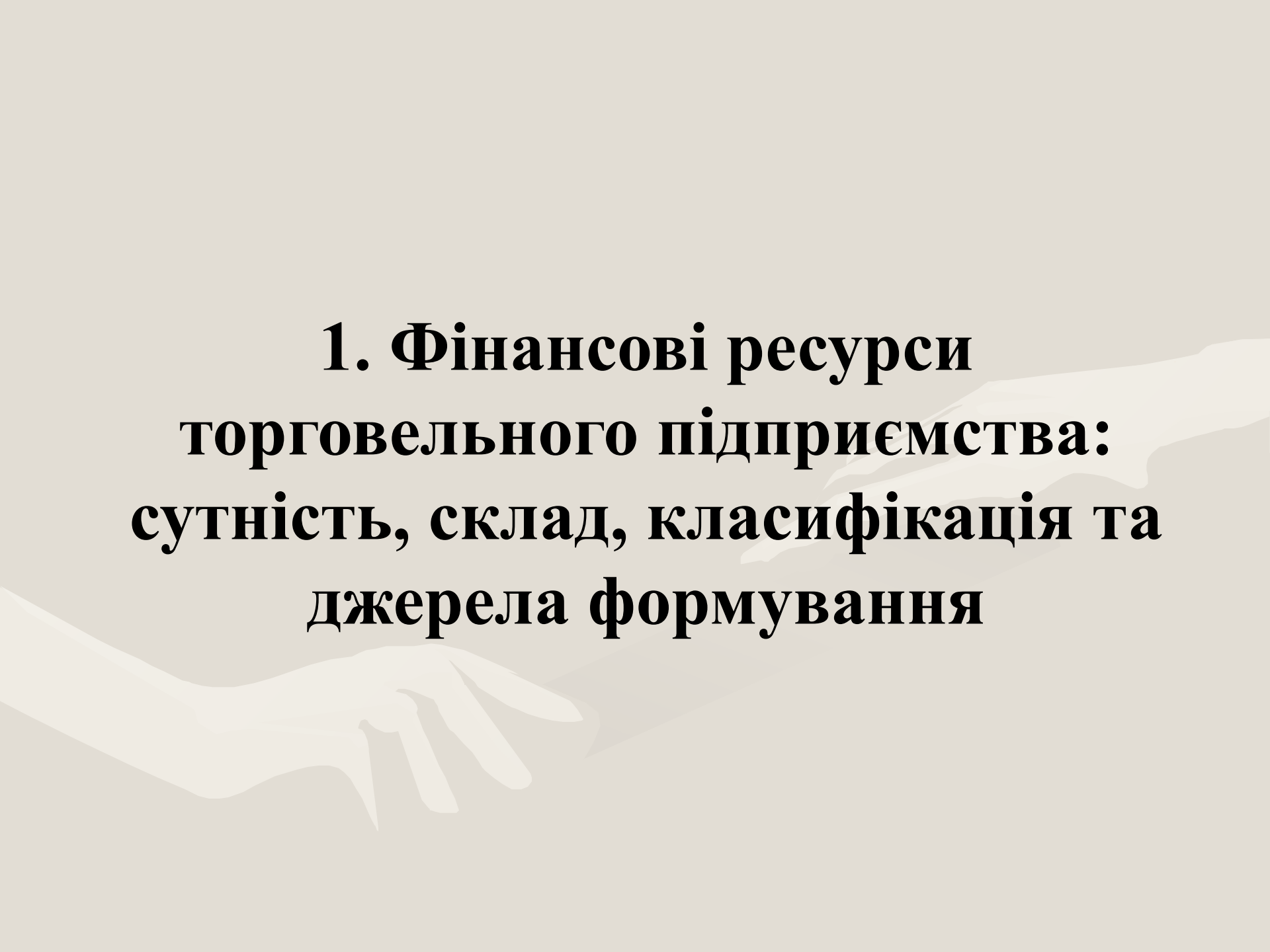

Частина 2. Економіка торговельного підприємства

Тема 11. Фінансові ресурси (капітал) торговельного підприємства

1. Фінансові ресурси торговельного підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування

**Фінансові ресурси (капітал)
торговельного підприємства –
це джерела фінансування його
активів (майна).**

**Відображаються в пасиві балансу
(форма №1)**

Джерела формування капіталу та їх відмітні особливості

Ознаки	Джерела коштів	
	Внутрішні	Зовнішні
1. Обсяги залучення	Мають певну межу і залежать від фінансових можливостей засновників та ефективності діяльності підприємства	Розмір залучення залежить від вимог до забезпеченості позики, що отримується
2. Важкість та швидкість залучення	Передача та отримання коштів здійснюється просто та швидко	Отримання коштів потребує спеціального оформлення, на яке необхідний певний час
3. Вплив на ефективність діяльності підприємства в цілому	Весь чистий прибуток залишається в розпорядженні підприємства	Частина доходу витрачається на виплату позичкового процента, проте підприємство має можливість збільшити обсяги своєї діяльності
Ознаки	Джерела коштів	
	Внутрішні	Зовнішні
4. Збереження управління та контролю над підприємством	Забезпечується повне управління та контроль з боку первинних засновників	Можлива часткова або повна втрата управління та контролю
5. Забезпечення зовнішнього контролю та ефективності діяльності	Зовнішній контроль відсутній	Є важелі, що забезпечують зовнішній контроль за діяльністю підприємства

2. Сутність та класифікація власного та позикового капіталу торговельного підприємства

Капітал - накопичений шляхом збереження запас економічних благ у вигляді грошових коштів та реальних капітальних товарів, який залучається його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, використання якого в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язано з факторами часу, ризику й ліквідності.

Класифікація капіталу торговельного підприємства

I. Залежно від джерел залучення

Залежно від титулу власності

власний капітал

позиковий капітал

Залежно від джерел формування по відношенню до підприємства

внутрішній капітал (власні фінансові ресурси)

зовнішній капітал (зовнішні фінансові ресурси)

Залежно від національної належності

національний капітал

іноземний капітал

Залежно від форм власності

державно-комунальний капітал

приватний капітал

колективний капітал

Залежно від суб'єктів надання

капітал домогосподарств

капітал суб'єктів підприємницької діяльності

капітал фінансових установ

капітал державних установ і фондів

II. Залежно від форм залучення

Залежно від організаційно-правової форми залучення

акціонерний капітал

пайовий капітал

індивідуальний капітал

Залежно від матеріально-речової форми залучення

капітал у грошовій формі

капітал у фінансовій формі

капітал у матеріальній формі

капітал у нематеріальній формі

Залежно від періоду залучення

довгостроковий (перманентний) капітал

короткостроковий капітал

III. Залежно від характеру використання

Залежно від періоду залучення

активний капітал (що працює)

пасивний (мертвий) капітал

Залежно від сфери використання

операційний капітал

інвестиційний капітал

Залежно від напряму використання в господарській діяльності

капітал, що використовується як:

- інвестиційний ресурс;
- виробничий ресурс;
- кредитний ресурс.

Залежно від особливостей використання в інвестиційному процесі

первинно інвестований капітал

реінвестований капітал

дезінвестований капітал

Залежно від особливостей використання у виробничому процесі

основний капітал

оборотний капітал

Залежно від ступеня залучення в економічний процес

фактично залучений капітал

потенційно можливий капітал

Залежно від ризику використання

безризиковий капітал

низькоризиковий капітал

середньоризиковий капітал

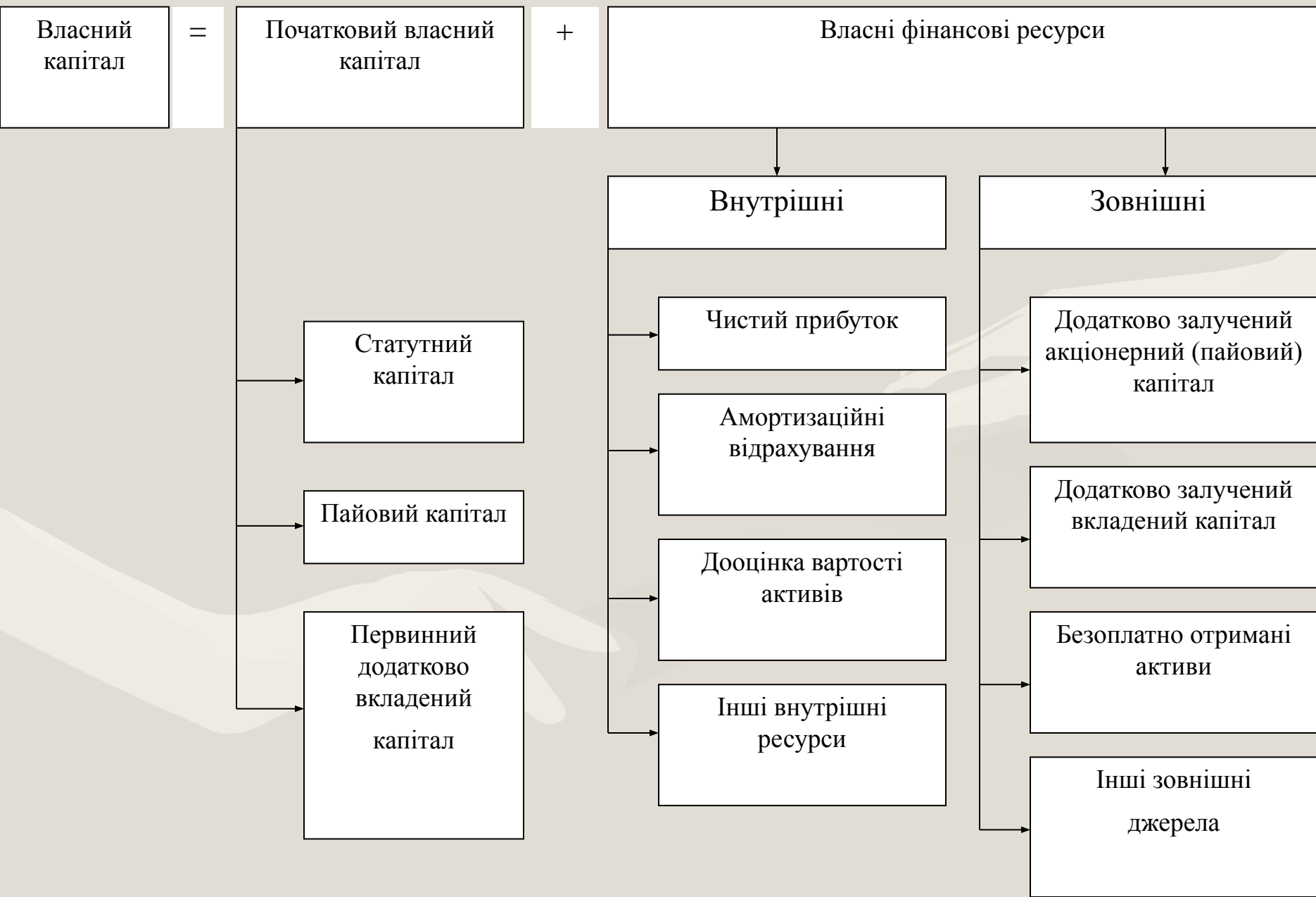
високоризиковий капітал

Залежно від відповідності правовим нормам використання

легальний (легітимний) капітал

тіньовий капітал

Складові формування власного капіталу торговельного підприємства

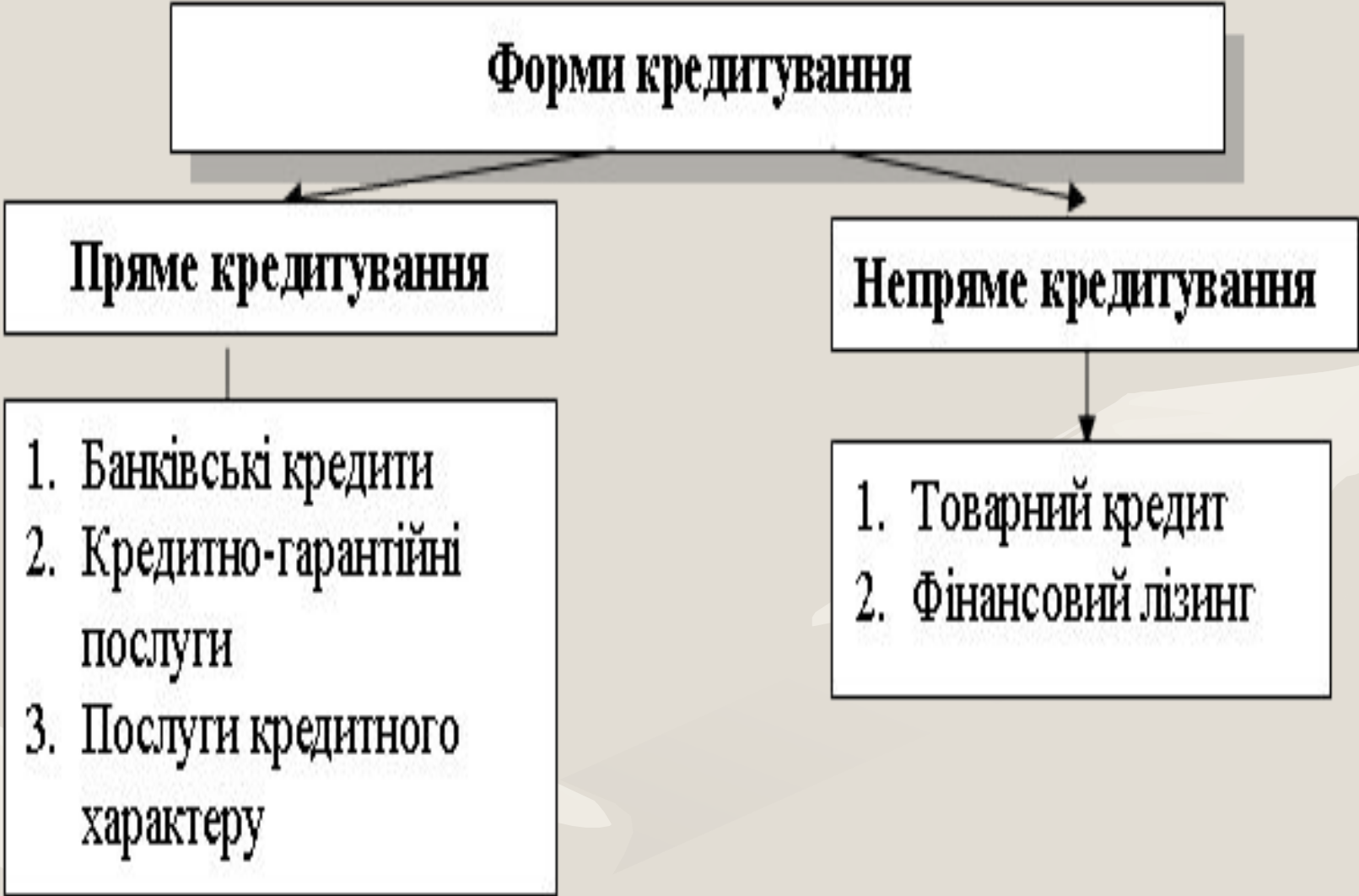

Розкриття інформації про зобов'язання підприємства відповідно до П(С)БО № 2 "Баланс" та № 11 "Зобов'язання"

Зобов'язання підприємства

Форми кредитування


```
graph TD; A[Форми кредитування] --> B[Пряме кредитування]; A --> C[Непряме кредитування]; B --> D["1. Банківські кредити<br/>2. Кредитно-гарантійні послуги<br/>3. Послуги кредитного характеру"]; C --> E["1. Товарний кредит<br/>2. Фінансовий лізинг"];
```

Пряме кредитування

1. Банківські кредити
2. Кредитно-гарантійні послуги
3. Послуги кредитного характеру

Непряме кредитування

1. Товарний кредит
2. Фінансовий лізинг

Процедура отримання банківського кредиту

1. Попередні переговори

2. Обґрунтування надання кредиту

3. Оцінка кредитоспроможності підприємства

4. Надання кредиту

Фінансовий лізинг – господарська операція щодо придбання лізингодавцем основних засобів за замовленням підприємства і отримання їх у користування на термін, не менший ніж період повної амортизації з обов'язковою наступною передачею права власності.

Комерційний (товарний) кредит – позикові ресурси, залучені у вигляді товарно-матеріальних цінностей для формування певної частини оборотних активів на умовах відстрочення платежу.

Види комерційного кредиту

Товарний кредит з відстроченням платежу за умовами контракту

Товарний кредит з оформленням заборгованості векселем

Товарний кредит по відкритому рахунку

Товарний кредит у формі консигнації

3. Управління формуванням капіталу торговельного підприємства

Управління формуванням капіталу являє собою систему принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних з оптимальним його формуванням з різних джерел, а також забезпеченням ефективного його використання у різних видах господарської діяльності підприємства.

Оптимізація структури капіталу передбачає визначення цільової структури капіталу, тобто такого співвідношення джерел фінансування, яке б забезпечило досягнення заданого критерію оптимізації (співвідношення дохідності і ризику, мінімізація середньозваженої вартості капіталу, максимізація ринкової вартості підприємства, запобігання банкрутству) з урахування впливу факторів, що формують вартість капіталу в конкретних умовах господарювання

Структурно-логічна послідовність управління формуванням капіталом в процесі діяльності підприємства

1 етап – створення інформаційної бази управління

2 етап – аналіз формування і використання капіталу

3 етап – визначення загальної потреби в капіталі на плановий період

4 етап – обґрунтування цільової структури капіталу

5 етап – оцінка цільових обсягів залучення капіталу з різних джерел

6 етап – управління формуванням капіталу з окремих джерел (розробка політик залучення власного і позикового капіталу)

7 етап – розробка системи організаційно-економічних заходів щодо реалізації стратегії формування капіталу

4. Методичні інструменти аналізу капіталу торговельного підприємства

Структурно-логічна послідовність аналізу капіталу торговельного підприємства

1 етап. Аналіз загального обсягу і структури капіталу

2 етап. Аналіз фінансової стійкості торговельного підприємства

3 етап. Аналіз формування і використання власного капіталу

3.1. Аналіз загального обсягу та складу власного капіталу

3.2. Аналіз завершеності формування власного капіталу

3.3. Аналіз вилучення власного капіталу

3.4. Аналіз приросту (втрати) власного капіталу за період діяльності підприємства

3.5. Кількісна оцінка факторів, що обумовили обсяги формування власного капіталу

3.6. Аналіз ефективності використання власного капіталу та факторів, що її обумовлюють

4 етап. Аналіз формування і використання позикового капіталу

4.1. Аналіз загального обсягу та динаміки позикового капіталу

4.2. Аналіз складу (структури) позикового капіталу за джерелами залучення

4.3. Аналіз терміновості виконання зобов'язань, наявності та рівня боргів

4.4. Аналіз ефективності залучення позикового капіталу та умов укладення договорів з різними кредиторами

4.5. Аналіз ефективності використання позикового капіталу

5 етап. Аналіз вартості капіталу торговельного підприємства

5.1. Оцінка вартості власного капіталу, що формується з окремих джерел

5.2. Оцінка вартості позикового капіталу, що формується з окремих джерел

5.3. Оцінка середньозваженої вартості капіталу торговельного підприємства та її динаміки

6 етап. Оцінка розміру ефекту фінансового важеля (впливу структури капіталу на прибутковість власного капіталу)

5. Планування обсягу та структури капіталу торговельного підприємства

**Методи оцінки загальної потреби в капіталі
функціонуючого торговельного підприємства**

Балансовий метод

Виходячи з визначення
поелементної потреби в
необоротних та оборотних
активах

План розвитку
необоротних
активів (бізнес-
план
інвестиційних
проектів)

Баланс
оборотних
активів

Метод капіталомісткості

Виходячи з рівня
капіталомісткості товаро-
обороту, що склався на
даному підприємстві або
визначений як цільовий, та
обсягу інвестиційних
(капітальних) витрат,
необхідних для розвитку
необоротних активів

$$K = KM_{TO}^{скл(цїл)} \cdot T_{пл} + KB_{пл}$$

де: $KM_{TO}^{скл(цїл)}$ – фактична або цільова капіталомісткість товарообороту (потреба в капіталі (активах) для отримання одиниці товарообороту;
 $T_{пл}$ – плановий товарооборот;
 $KB_{пл}$ – плановий розмір капітальних (інвестиційних) витрат.

Баланс оборотних активів – спеціальний плановий документ, в якому узгоджується потреба в оборотних активах з можливими джерелами її фінансування

$$OA_{TM} + OA_{ДЗ} + OA_{ГА} = BOK_{поч} + \Delta BOK_{ЧП} + \Delta BOK_{ІВД} + KpЗ^{тов} + BK_{OA}$$

де: $OA_{TM}, OA_{ДЗ}, OA_{ГА}$ – відповідно потреба в формуванні оборотних активів: товарно-матеріальних запасів, дебіторської заборгованості та грошових резервів;
 $BOK_{поч}$ – власний оборотний капітал на кінець звітного (початок) планового періоду;
 $\Delta BOK_{ЧП}$ – відповідно, приріст власного оборотного капіталу за рахунок чистого прибутку, амортизація основних засобів та інших джерел (реструктуризація активів, збільшення власного капіталу тощо);
 $\Delta BOK_{АМ}$
 $\Delta BOK_{ІВД}$
 $KpЗ^{тов}$ – кредиторська заборгованість постачальникам товарів (товарна);
 BK_{OA} – потреба в банківському кредитуванні для формування оборотних активів (короткострокових кредитів).